

Ο Παγκόσμιος Άτλας Πολιτικής για τη Δωρεά Τροφίμων

Συνοπτική Παρουσίαση: Ελλάδα

Παράγονται περισσότερα από αρκετά τρόφιμα για να τραφεί κάθε άνθρωπος, αλλά το ένα τρίτο των τροφίμων σπαταλιέται. Η αναδιανομή ασφαλών, πλεονασματικών τροφίμων είναι μια αποτελεσματική και συμπονετική λύση, αλλά μπορεί να είναι περίπλοκη, επειδή τα τρόφιμα υπόκεινται σε ένα αυστηρά ρυθμιζόμενο κανονιστικό πλαίσιο.

Για να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των πιο επειγόντων και καθολικών νομικών και πολιτικών ζητημάτων που αφορούν την ανάκτηση και δωρεά τροφίμων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), η Κλινική Δικαίου και Πολιτικής Τροφίμων της Νομικής Σχολής του Χάρβαρντ (Harvard Law School Food Law and Policy Clinic - FLPC) και η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Τραπεζών Τροφίμων (European Food Banks Federation - FEBA) συνεργάστηκαν για να υποβάλουν έκθεση σχετικά με την πολιτική για τα απορρίμματα τροφίμων και τη δωρεά τροφίμων στα κράτη μέλη της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της παρούσας έκθεσης για την Ελλάδα. Η πρωτοβουλία αυτή αποτελεί μέρος του Παγκόσμιου Άτλαντα Πολιτικής για τη Δωρεά Τροφίμων, ο οποίος είναι μια παγκόσμια σύμπραξη μεταξύ του FLPC και του Παγκόσμιου Δικτύου Τραπεζών Τροφίμων (GFN). Αυτό το καινοτόμο έργο χαρτογραφεί τους νόμους και τις πολιτικές που επηρεάζουν τις δωρεές σε χώρες σε όλο τον κόσμο. Στόχος της πρωτοβουλίας είναι ο εντοπισμός και η επεξήγηση των εθνικών νόμων που αφορούν τη δωρεά τροφίμων, η ανάλυση των πιο κοινών νομικών εμποδίων για την προώθηση των δωρεών τροφίμων και η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και συστάσεων για την υπέρβαση αυτών των εμποδίων.

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η ΕΕ περιλαμβάνει 27 κυρίαρχες, ανεξάρτητες χώρες που ονομάζονται Κράτη Μέλη. Κάθε δράση της ΕΕ βασίζεται σε συνθήκες που έχουν διαπραγματευτεί και εγκριθεί από όλα τα Κράτη Μέλη της ΕΕ και στη συνέχεια επικυρωθεί από τα κοινοβούλια τους ή με δημοψηφίσματα. Στους τομείς πολιτικής που σχετίζονται με την σπατάλη και απώλεια τροφίμων (FLW), υπάρχουν ορισμένοι θεματικοί τομείς που διέπονται άμεσα από την ΕΕ βάσει κανονισμών της ΕΕ, οι οποίοι δεσμεύουν άμεσα τα κράτη μέλη, ορισμένοι που υπόκεινται σε οδηγίες της ΕΕ, οι οποίες πρέπει να μεταφερθούν στο εθνικό δίκαιο για να τεθούν σε ισχύ, και ορισμένοι τομείς που επαφίενται στα κράτη μέλη μεμονωμένα. Η ΕΕ μπορεί επίσης να εκδίδει συστάσεις προς τα Κράτη Μέλη της, οι οποίες όμως δεν έχουν δεσμευτική νομική ισχύ.

ΑΠΩΛΕΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Το 2024, το 8,5% του πληθυσμού της ΕΕ δεν θα μπορεί να έχει την οικονομική δυνατότητα να καταναλώνει ένα ποιοτικό γεύμα κάθε δεύτερη ημέρα. Ταυτόχρονα, περίπου 65 εκατομμύρια τόνοι τροφίμων σπαταλώνται κάθε χρόνο, με σχετική αγοραία αξία 132 δισεκατομμυρίων Ευρώ. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα νοικοκυριά παράγουν περισσότερο από το ήμισυ των συνολικών αποβλήτων τροφίμων στην ΕΕ και το 73% των αποβλήτων τροφίμων προκύπτει σε επίπεδο νοικοκυριού, στην εστίαση και την λιανική πώληση.

Η ΕΕ έχει λάβει σημαντικά μέτρα για τον περιορισμό της απώλειας και της σπατάλης τροφίμων, κυρίως μέσω της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η οποία περιλαμβάνει ένα Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία (CEAP), το Σχέδιο Δράσης της ΕΕ: Προς Μηδενική Ρύπανση για τον Αέρα, το Νερό και το Έδαφος, και τη στρατηγική Από το Αγρόκτημα στο Πιάτο. Το 2016, στο πλαίσιο του CEAP, η ΕΕ δημιούργησε την πλατφόρμα της ΕΕ για τις απώλειες τροφίμων και τα απόβλητα τροφίμων για να υποστηρίξει τα Κράτη Μέλη και τους φορείς σε όλη την αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων για την επίτευξη του στόχου 12.3 για τη βιώσιμη ανάπτυξη (SDG) - μείωση στο μισό της κατά κεφαλήν παγκόσμιας σπατάλης τροφίμων σε επίπεδο λιανικής πώλησης και καταναλωτών και μείωση των απωλειών τροφίμων κατά μήκος των αλυσίδων παραγωγής και εφοδιασμού. Επιπλέον, σύμφωνα με την Οδηγία-Πλαίσιο της ΕΕ για τα Απόβλητα, τα Κράτη Μέλη πρέπει να ακολουθούν μια ιεραρχία διαχείρισης αποβλήτων, η οποία δίνει προτεραιότητα στην πρόληψη των αποβλήτων τροφίμων και κατατάσσει τη διάθεση τροφίμων ως έσχατη λύση. Η πιο πρόσφατη τροποποίηση της Οδηγίας-Πλαισίου για τα Απόβλητα απαιτεί από τα Κράτη Μέλη να επιτύχουν δεσμευτικούς στόχους για τη μείωση των αποβλήτων τροφίμων στους τομείς της επεξεργασίας και της μεταποίησης τροφίμων κατά 10%, καθώς και των αποβλήτων τροφίμων στους τομείς του λιανικού εμπορίου, των εστιατορίων, των υπηρεσιών εστίασης και των νοικοκυριών κατά 30% έως το 2030. Η τροπολογία απαιτεί επίσης από τα Κράτη Μέλη να δημιουργήσουν νόμους που απαιτούν από οντότητες με σημαντικό ρόλο στην πρόληψη και παραγωγή αποβλήτων τροφίμων να προτείνουν συμφωνίες δωρεάς σε τράπεζες τροφίμων και οργανισμούς αναδιανομής τροφίμων.

ΑΠΩΛΕΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ελλάδα: Σε Αριθμούς

- Πληθυσμός: **10,5 εκατομμύρια**
- ΑΕΠ: **\$256,2 δισεκατομμύρια**
- Ποσοστό Κινδύνου Φτώχειας: **26,9%**
- Επικράτηση Επισιτιστικής Ανασφάλειας: **11,3%**
- Παγκόσμιος Δείκτης Επισιτιστικής Ανασφάλειας: **72,2**
- Δείκτης Βιωσιμότητας Τροφίμων: **65**
- Εκτιμήσεις FLW: **2.000.000 τόνοι/έτος (2.250.000 US τόνοι/έτος)**

Στην Ελλάδα, εκτιμάται ότι το 2023 η σπατάλη τροφίμων ξεπέρασε τους 2.000.000 τόνους (~ 2.250.000 US τόνοι.) τροφίμων, που αντιστοιχεί σε 201 κιλά (443 λίβρες) αποβλήτων τροφίμων ανά άτομο. Η πλειονότητα των αποβλήτων τροφίμων σημειώθηκε σε επίπεδο νοικοκυριού (44%), ακολουθούμενη από τον τομέα της παραγωγής τροφίμων (23%) και τους τομείς της γεωργίας (11%) και της εστίασης (11%). Τα απορρίμματα τροφίμων κοστίζουν στο μέσο ελληνικό νοικοκυριό περίπου 1.000 Ευρώ ετησίως.

Εκτός από τις προσπάθειες σε επίπεδο ΕΕ για την ενθάρρυνση της δωρεάς τροφίμων και τη μείωση της απώλειας και της σπατάλης τροφίμων, η Ελλάδα έχει αναπτύξει σχέδια για την πρόληψη της σπατάλης τροφίμων και τη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία. Η

Ελλάδα δημοσίευσε το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων το 2020 και το Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Αποβλήτων το 2022. Το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων εισάγει πολιτικές για τη βελτίωση της διαχείρισης των αποβλήτων τροφίμων, όπως η χωριστή συλλογή αποβλήτων για την εκτροπή των βιοαποβλήτων, συμπεριλαμβανομένων των αποβλήτων τροφίμων, από τους χώρους υγειονομικής ταφής. Το Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Αποβλήτων περιγράφει συγκεκριμένες δράσεις σε έξι πυλώνες πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων τροφίμων, συμπεριλαμβανομένης της

προώθησης της δωρεάς τροφίμων και της παρακολούθησης της παραγωγής αποβλήτων τροφίμων. Η Ελλάδα δημοσίευσε επίσης μια εθνική στρατηγική για την κυκλική οικονομία και ένα εθνικό σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία το 2018, στα οποία συζητείται η ανάγκη για ένα πιο υποστηρικτικό νομοθετικό και πολιτικό πλαίσιο για τη δωρεά τροφίμων και τη μείωση της απώλειας τροφίμων και των αποβλήτων. Ενώ η ελληνική κυβέρνηση έχει διατυπώσει σχέδια για την ενίσχυση των πολιτικών διαχείρισης αποβλήτων τροφίμων και δωρεάς τροφίμων, παραμένουν προκλήσεις στην εφαρμογή των δηλωμένων προτεραιοτήτων και θα μπορούσαν να καταβληθούν πρόσθετες προσπάθειες για τη βελτίωση του τοπίου και την ανάπτυξη ενός πιο υπεύθυνου συστήματος τροφίμων.

ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΜΕ ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ

Εθνικός Νόμος, Πολιτική ή Στρατηγική FLW	Ασφάλεια Τροφίμων για Δωρεές	Επισημάνση Ημερομηνίας	Προστασία Ευθύνης	Φορολογικά Κίνητρα	Φορολογικά Εμπόδια	Πολιτικές Αποτροπής της Σπατάλης Τροφίμων	Κυβερνητικές Επιχορηγήσεις και Κίνητρα	Πολιτικές Αναφοράς Εκπομπών, Περιβαλλοντικών και Αποβλήτων Τροφίμων
Μέτρια Πολιτική	Μέτρια Πολιτική	Ισχυρή Πολιτική	Καμία Πολιτική	Καμία Πολιτική	Όχι	Μέτρια Πολιτική	Περιορισμένη Πολιτική	Μέτρια Πολιτική

ΣΥΝΟΨΗ ΤΩΝ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΤΟΜΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΙΣΧΥΟΥΣΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	ΣΥΣΤΑΣΗ
<p>Εθνικοί Νόμοι, Πολιτικές ή Στρατηγικές για την Απώλεια και τα Απόβλητα Τροφίμων</p>	<p>Στην Ελλάδα, ο νόμος 4819/2021 (το «Ολοκληρωμένο Πλαίσιο για τη Διαχείριση των Αποβλήτων») μεταφέρει την Οδηγία-Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα απόβλητα στην εθνική νομοθεσία. Το Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Διαχείρισης Αποβλήτων επισημοποιεί την ιεραρχία διαχείρισης αποβλήτων και αναφέρει ότι τα πλεονάζοντα τρόφιμα μπορούν να δωρίζονται εφόσον είναι ασφαλή για ανθρώπινη κατανάλωση. Το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων και το Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Αποβλήτων της Ελλάδας καθορίζουν πολιτικές για τη βελτίωση της πρόληψης και της διαχείρισης των αποβλήτων τροφίμων. Το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων επιβάλλει τη χωριστή συλλογή βιοαποβλήτων ως μέσο εκτροπής των αποβλήτων από τους χώρους υγειονομικής ταφής, ενώ το Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Αποβλήτων οργανώνει την προσέγγισή του για τα απόβλητα τροφίμων γύρω από έξι πυλώνες, συμπεριλαμβανομένης της παρακολούθησης της παραγωγής αποβλήτων τροφίμων και της προώθησης της δωρεάς τροφίμων.</p>	<p>Δημοσίευση εθνικής στρατηγικής που θα εστιάζει ειδικά στην απώλεια και τα απόβλητα τροφίμων. Η στρατηγική θα πρέπει να ενθαρρύνει περαιτέρω τη δωρεά τροφίμων, να ορίσει έναν οργανισμό που θα ηγηθεί των προσπαθειών για την πρόληψη της απώλειας και της σπατάλης τροφίμων και να καθορίσει συγκεκριμένες δράσεις για τον περιορισμό της απώλειας και της σπατάλης τροφίμων σε κάθε στάδιο της αλυσίδας εφοδιασμού. Η στρατηγική θα πρέπει να περιλαμβάνει σαφή χρονοδιαγράμματα και δείκτες προόδου, ώστε να είναι δυνατή η παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των προσπαθειών πολιτικής της.</p>

ΣΥΝΟΨΗ ΤΩΝ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΤΟΜΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΙΣΧΥΟΥΣΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΣΥΣΤΑΣΗ

Ασφάλεια Τροφίμων για Δωρεές

Ο γενικός κανονισμός της ΕΕ για τη νομοθεσία περί τροφίμων και η δέσμη μέτρων για την υγιεινή έθεσαν τα θεμέλια της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, περιγράφοντας τις αρχές για τα θέματα που αφορούν τα τρόφιμα και την ασφάλεια των τροφίμων σε όλα τα στάδια της παραγωγής και της διανομής. Οι Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΕ για τη Δωρεά Τροφίμων αποσαφηνίζουν τις σχετικές διατάξεις της νομοθεσίας της ΕΕ για τα τρόφιμα, όπως αυτές σχετίζονται με τη φιλανθρωπική δωρεά τροφίμων.

Η ελληνική νομοθεσία για την ασφάλεια των τροφίμων δεν προβλέπει ειδικές απαιτήσεις για τα τρόφιμα που προορίζονται για δωρεά και ο ΕΦΕΤ δεν έχει δημοσιεύσει οδηγίες για τη δωρεά τροφίμων.

Τροποποίηση της υφιστάμενης νομοθεσίας για την ασφάλεια των τροφίμων, ώστε να αποσαφηνιστούν οι απαιτήσεις ασφάλειας τροφίμων για τα τρόφιμα που χορηγούνται από δωρεές, ή θέσπιση σχετικής νέας νομοθεσίας. Να συμπεριληφθούν απαιτήσεις ασφάλειας για όλους τους φορείς της διαδικασίας δωρεάς, συμπεριλαμβανομένων των δωρητών τροφίμων, των οργανισμών αναδιανομής τροφίμων και των φιλανθρωπικών οργανώσεων.

Ανάπτυξη και δημοσίευση οδηγιών για τη διασφάλιση της ασφάλειας των τροφίμων σε όλη τη διαδικασία δωρεάς τροφίμων. Ο ΕΦΕΤ, σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές ασφάλειας τροφίμων και μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, θα πρέπει να αναπτύξει και να διαδώσει ένα βοήθημα που θα περιέχει βέλτιστες πρακτικές για τη διατήρηση της ασφάλειας των τροφίμων κατά το χειρισμό, την αποθήκευση, τη μεταφορά και την παράδοση των δωρεών τροφίμων.

Επισήμανση Ημερομηνίας

Η Ελλάδα έχει θέσει σε ισχύ μέσω της εθνικής νομοθεσίας τον Κανονισμό αριθ. 1169/2011 της ΕΕ (ο «Κανονισμός για τα Τρόφιμα»), ο οποίος διέπει τη χρήση ετικετών ημερομηνίας στα τρόφιμα. Ο κανονισμός αυτός απαιτεί όλα τα τρόφιμα να φέρουν είτε μια σήμανση ημερομηνίας με βάση την ασφάλεια («ανάλωση πριν από») είτε μια σήμανση ημερομηνίας με βάση την ποιότητα («ανάλωση κατά προτίμηση πριν από»). Μετά την παρέλευση της ημερομηνίας «ανάλωση κατά προτίμηση πριν από» τα τρόφιμα μπορούν να δωριστούν, ενώ μετά την παρέλευση της ημερομηνίας «ανάλωση πριν από» τα τρόφιμα δεν μπορούν να δωριστούν.

Πρόωθηση της εκπαίδευσης των καταναλωτών και των επιχειρήσεων σχετικά με τη σημασία των ετικετών ημερομηνίας. Η Ελλάδα θα πρέπει να διεξάγει εκστρατείες για την ενημέρωση των καταναλωτών και των επιχειρήσεων σχετικά με τη διαφορά μεταξύ των ετικετών ημερομηνίας «ανάλωση πριν από» και «ανάλωση κατά προτίμηση πριν από» και να αποσαφηνίσει τον τρόπο χειρισμού των τροφίμων μετά την παρέλευση της αντίστοιχης ημερομηνίας.

Παροχή καθοδήγησης και εκπαίδευσης στις επιχειρήσεις τροφίμων και στους οργανισμούς αναδιανομής τροφίμων σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής των ετικετών ημερομηνίας στα τρόφιμα που έχουν δωριστεί. Οι επιχειρήσεις που επιθυμούν να δωρίσουν τρόφιμα και οι ενδιάμεσοι φορείς, όπως οι τράπεζες τροφίμων, θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε σαφείς οδηγίες σχετικά με το ποια είδη τροφίμων μπορούν να δωριστούν και πότε. Η εν λόγω καθοδήγηση θα πρέπει να περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο διενέργειας ελέγχων για να διασφαλιστεί ότι τα πλεονάζοντα τρόφιμα που προορίζονται για δωρεά εξακολουθούν να είναι ασφαλή για ανθρώπινη κατανάλωση.

ΣΥΝΟΨΗ ΤΩΝ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΤΟΜΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΙΣΧΥΟΥΣΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	ΣΥΣΤΑΣΗ
Προστασία Ευθύνης	<p>Η Ελλάδα δεν διαθέτει νόμο «καλού Σαμαρείτη» για την προστασία των δωρητών τροφίμων και των οργανισμών αναδιανομής, ή απλώς των δωρητών τροφίμων, από την ευθύνη για τις δωρεές τροφίμων που γίνονται καλόπιστα. Αυτό δημιουργεί φόβο στους δωρητές τροφίμων ότι μπορεί να θεωρηθούν υπεύθυνοι εάν τα δωρηθέντα τρόφιμα προκαλέσουν βλάβη.</p>	<p>Θέση σε ισχύ ενός εθνικού νόμου περί «καλού Σαμαρείτη» που θα παρέχει προστασία από την ευθύνη για τους δωρητές τροφίμων και τους ενδιάμεσους οργανισμούς. Ο νόμος θα πρέπει να προστατεύει τους δωρητές και τους μεσάζοντες που ενεργούν καλόπιστα κατά τη δωρεά τροφίμων, παρόμοια με τις διατάξεις των Ηνωμένων Πολιτειών, όπου προστατεύονται τόσο οι δωρητές όσο και οι μεσάζοντες, ή της Ιταλίας, όπου μόνο οι δωρητές τροφίμων προστατεύονται από την ευθύνη. Αυτό θα καθιστάσει τους δυνητικούς δωρητές και τους οργανισμούς αναδιανομής τροφίμων, αυξάνοντας τις δωρεές τροφίμων και μειώνοντας τις νομικές ανησυχίες που εμποδίζουν τη συμμετοχή σε προσπάθειες ανάκτησης τροφίμων.</p>
Φορολογικά Κίνητρα	<p>Ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος της Ελλάδας προβλέπει δύο φορολογικές εκπτώσεις για δωρεές τροφίμων: (1) μια τυπική έκπτωση έως και 20% της αξίας των τροφίμων που δωρίζονται, με ανώτατο όριο το 5% του φορολογητέου εισοδήματος του δωρητή, και (2) μια ενισχυμένη έκπτωση έως και 40% της αξίας των τροφίμων που δωρίζονται, με ανώτατο όριο το 40% του φορολογητέου εισοδήματος του δωρητή, για δωρεές που γίνονται σε κοινωφελή ιδρύματα ή εγγεγραμμένες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Ωστόσο, και οι δύο αυτές εκπτώσεις ισχύουν μόνο από φυσικά πρόσωπα. Οι εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων των λιανοπωλητών τροφίμων, των εμπόρων και των παραγωγών τροφίμων, δεν μπορούν να ζητήσουν φορολογικές εκπτώσεις για δωρεές τροφίμων.</p>	<p>Τροποποίηση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος ώστε να δικαιούνται οι επιχειρήσεις να λαμβάνουν φορολογικές εκπτώσεις για δωρεές τροφίμων. Το να επιτραπεί στις εταιρείες να διεκδικήσουν τις υφιστάμενες εκπτώσεις φόρου εισοδήματος για δωρεές τροφίμων θα αποτελέσει οικονομικό κίνητρο για την αντιστάθμιση του κόστους της δωρεάς τροφίμων.</p> <p>Παροχή φορολογικής έκπτωσης ή πίστωσης για την αντιστάθμιση των συναφών εξόδων της δωρεάς τροφίμων, όπως η αποθήκευση και η μεταφορά. Χωρίς φορολογικά κίνητρα για την αντιστάθμιση αυτών των σχετικών δαπανών, είναι συχνά ευκολότερο και λιγότερο δαπανηρό να αποστέλλονται ασφαλής πλεονάζοντα τρόφιμα σε χώρους υγειονομικής ταφής παρά να δωρίζονται.</p>

ΣΥΝΟΨΗ ΤΩΝ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΤΟΜΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΙΣΧΥΟΥΣΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	ΣΥΣΤΑΣΗ
Φορολογικά Εμπόδια	<p>Το ελληνικό καθεστώς του φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) απαλλάσσει τις δωρεές τροφίμων από τον ΦΠΑ κατά τη στιγμή της δωρεάς, εφόσον δωρίζονται σε φορείς που πληρούν τις προϋποθέσεις με σκοπό την παροχή βοήθειας σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Επιπλέον, οι δωρητές τροφίμων που χαρακτηρίζονται ως υποκείμενοι στον φόρο για τους σκοπούς του ΦΠΑ και δωρίζουν σε μη κερδοσκοπικούς φορείς με φιλανθρωπικό ή κοινωφελή σκοπό μπορούν να εκπέσουν τον ΦΠΑ που καταβάλλεται για την αγορά εισροών ή συστατικών για τα τρόφιμα που καταλήγουν να δωρίζονται. Για να διεκδικήσουν αυτή την απαλλαγή από τον ΦΠΑ, οι δωρητές πρέπει να διαθέτουν πιστοποιητικό ή άλλο έγγραφο που να επιβεβαιώνει ότι ένα τρόφιμο έχει δωριστεί.</p>	Δ/Υ
Πολιτικές Αποτροπής της Σπατάλης Τροφίμων	<p>Η Οδηγία-Πλαίσιο της ΕΕ για τα Απόβλητα απαιτεί από τα Κράτη Μέλη να εφαρμόζουν την ιεραρχία της διαχείρισης αποβλήτων, καθώς και να παρακολουθούν και να μειώνουν τα απόβλητα τροφίμων σε κάθε στάδιο της αλυσίδας εφοδιασμού. Η τροποποίηση της Οδηγίας-Πλαισίου για τα Απόβλητα τον Οκτώβριο του 2025 επέβαλε δεσμευτικούς στόχους μείωσης των αποβλήτων τροφίμων στην επεξεργασία και τη μεταποίηση τροφίμων (10%) και στο λιανικό εμπόριο, τα εστιατόρια, τις υπηρεσίες τροφίμων και τα νοικοκυριά (30%). Τα Κράτη Μέλη πρέπει επίσης να απαιτούν από τους υπευθύνους επιχειρήσεων τροφίμων να προτείνουν συμφωνίες δωρεάς σε οργανισμούς αναδιανομής τροφίμων.</p> <p>Το Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Διαχείρισης Αποβλήτων της Ελλάδας παρουσιάζει μια σειρά προτάσεων πολιτικής που στοχεύουν στα απόβλητα τροφίμων, όπως ένα σύστημα «πληρώνω όσο πετάω» που έχει σχεδιαστεί για να χρεώνει τους φορείς με βάση την ποσότητα των αποβλήτων που στέλνονται σε χώρους υγειονομικής ταφής και ένα αυξημένο τέλος υγειονομικής ταφής. Η Ελλάδα έχει επίσης επιβάλει τη χωριστή συλλογή βιοαποβλήτων ως μέσο εκτροπής από την υγειονομική ταφή. Ωστόσο, η Ελλάδα δεν έχει ακόμη εφαρμόσει το σύστημα «πληρώνω όσο πετάω» ή τη χωριστή συλλογή απορριμμάτων και δεν διαθέτει επί του παρόντος νόμο που να τιμωρεί την καταστροφή των πλεονάζοντων τροφίμων που είναι ασφαλή για ανθρώπινη κατανάλωση ή να επιβάλλει τη δωρεά των πλεονάζοντων τροφίμων.</p>	<p>Εφαρμογή ενός συστήματος «πληρώνω όσο πετάω» για την παροχή κινητρών εκτροπής των αποβλήτων τροφίμων από την υγειονομική ταφή και εφαρμογή των απαιτήσεων χωριστής συλλογής αποβλήτων σύμφωνα με την Οδηγία-Πλαίσιο της ΕΕ για τα Απόβλητα.</p> <p>Εφαρμογή απαγόρευσης οργανικών αποβλήτων για την επιβολή κυρώσεων για τη διάθεση αποβλήτων τροφίμων σε χώρους υγειονομικής ταφής. Επιπλέον, για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την αναθεωρημένη Οδηγία-Πλαίσιο για τα Απόβλητα, να εφαρμοστεί μια απαίτηση δωρεάς τροφίμων για τους φορείς σε όλη την αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων, όπως οι μεγάλοι λιανοπωλητές και τα εστιατόρια, να ανακατευθύνουν ασφαλή, πλεονάζοντα τρόφιμα σε ανθρώπους αντί να τα εκτρέπουν σε εναλλακτικές χρήσεις χαμηλότερα στην ιεραρχία των αποβλήτων.</p>

ΣΥΝΟΨΗ ΤΩΝ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΤΟΜΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΙΣΧΥΟΥΣΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΣΥΣΤΑΣΗ

Κυβερνητικές Επιχορηγήσεις και Κίνητρα

Η ΕΕ παρέχει ορισμένες ευκαιρίες χρηματοδότησης για την έρευνα, την καινοτομία και την επισιτιστική βοήθεια, όπως το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο Plus, το οποίο εφαρμόζεται με τη βοήθεια των τραπεζών τροφίμων.

Η Ελλάδα δεν διαθέτει ταμείο επιχορηγήσεων που να στοχεύει ειδικά στη μείωση της σπατάλης τροφίμων ή στη δωρεά τροφίμων, αλλά το Πράσινο Ταμείο της υποστηρίζει ένα ευρύ φάσμα περιβαλλοντικών θεμάτων που θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν την απώλεια και τη σπατάλη τροφίμων. Το Πράσινο Ταμείο, το οποίο διαχειρίζεται το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, περιλαμβάνει επιχορηγήσεις και τεχνική βοήθεια για κοινωνικές οργανισμούς, τοπικές κυβερνήσεις και δημόσιες και ιδιωτικές εταιρείες για την προώθηση και αποκατάσταση της περιβαλλοντικής υγείας.

Παροχή στοχευμένης επιχορήγησης για δραστηριότητες δωρεάς και ανάκτησης τροφίμων, με κριτήρια επιλεξιμότητας που περιορίζουν τους δικαιούχους σε γεωργικούς παραγωγούς, δωρητές τροφίμων, οργανώσεις ανάκτησης και διανομείς, ώστε να δοθούν κίνητρα και να διευκολυνθούν οι προσπάθειες δωρεάς μεταξύ φορέων για τους οποίους το κόστος της δωρεάς μπορεί να είναι απαγορευτικό χωρίς οικονομική στήριξη.

Επιπλέον, ανάπτυξη χαμηλού ή μηδενικού κόστους «κινήτρων αναγνώρισης» για την αναγνώριση των επιχειρήσεων που συμβάλλουν στη μείωση της σπατάλης τροφίμων, παρόμοια με την πιστοποίηση για την αριστεία στην πρόληψη της σπατάλης τροφίμων στο Εκουαδόρ.

Εκπομπές, Περιβαλλοντικές Αναφορές και Αποβλήτων Τροφίμων

Η Ελλάδα υπόκειται στην Οδηγία για την Υποβολή Εκθέσεων Εταιρικής Βιωσιμότητας (CSRD) και στην Οδηγία-Πλαίσιο της ΕΕ για τα Απόβλητα. Η CSRD απαιτεί από μεμονωμένες εταιρείες που πληρούν ορισμένα κριτήρια να υποβάλλουν εκθέσεις σχετικά με την παραγωγή και την εκτροπή των αποβλήτων τους. Σύμφωνα με την Οδηγία-Πλαίσιο για τα Απόβλητα, η Ελλάδα υποχρεούται να μετρά και να αναφέρει τους μέσους όρους των αποβλήτων τροφίμων σε κάθε στάδιο της αλυσίδας εφοδιασμού. Η Ελλάδα απαιτεί από συγκεκριμένες οντότητες, συμπεριλαμβανομένων των παρασκευαστών τροφίμων, των σούπερ μάρκετ, των ξενοδοχείων που υπερβαίνουν ένα ορισμένο μέγεθος και άλλων, να καταγράφουν τα ετήσια παραγόμενα απόβλητα τροφίμων και τα πλεονάσματα τροφίμων που διατίθενται ως δωρεές σε μια ηλεκτρονική πλατφόρμα μητρώου αποβλήτων.

Επέκταση των απαιτήσεων υποβολής εκθέσεων και σε άλλους παραγωγούς αποβλήτων τροφίμων, όπως εστιατόρια και γεωργικοί παραγωγοί, και ανάπτυξη καθοδήγησης για συγκεκριμένους τομείς, ώστε να καταστεί η υποβολή εκθέσεων πιο εύχρηστη. Επί του παρόντος, ο κατάλογος των οντοτήτων που υποχρεούνται να αναφέρουν τα ετήσια παραγόμενα απόβλητα τροφίμων και τα πλεονάσματα τροφίμων που έχουν δωρηθεί εξαιρεί τις σημαντικές οντότητες που παράγουν απόβλητα.

Για να διευκολύνει την πληρέστερη υποβολή εκθέσεων, η Ελλάδα θα πρέπει επίσης να αναπτύξει καθοδήγηση προσαρμοσμένη σε συγκεκριμένους τομείς, η οποία θα περιλαμβάνει πρότυπο για τη χρήση του ηλεκτρονικού μητρώου αποβλήτων και οδηγίες για τη συλλογή δεδομένων και τη μέτρηση των αποβλήτων τροφίμων.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΩΡΕΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΠΩΣ ΣΥΓΚΡΙΝΕΤΑΙ;

Παρόλο που η Ελλάδα έχει προτείνει πολιτικές για τη μείωση της απώλειας και της σπατάλης τροφίμων και την ενθάρρυνση της δωρεάς τροφίμων, οι προκλήσεις όσον αφορά στην εφαρμογή και στην επιβολή έχουν εμποδίσει την πρόοδο. Η Ελλάδα υπόκειται σε απαιτήσεις διαχείρισης αποβλήτων τροφίμων σε επίπεδο ΕΕ, πολλές από τις οποίες αποτελούν παγκόσμιες βέλτιστες πρακτικές, όπως αυτές που ορίζονται στην Οδηγία-Πλαίσιο για τα Απόβλητα. Ωστόσο, η Ελλάδα δεν διαθέτει ολοκληρωμένη εθνική στρατηγική πρόληψης και διαχείρισης των αποβλήτων τροφίμων. Το υφιστάμενο νομικό και πολιτικό πλαίσιο θα μπορούσε να ενισχυθεί με την υιοθέτηση εθνικής στρατηγικής με επίκεντρο τα απόβλητα τροφίμων, την τροποποίηση των φορολογικών κινήτρων ώστε να καταστεί οικονομικά πιο βιώσιμη η δωρεά τροφίμων, την εφαρμογή απαίτησης δωρεάς τροφίμων σύμφωνα με την Οδηγία-Πλαίσιο για τα Απόβλητα, τη θέσπιση προστασίας της ευθύνης των δωρητών τροφίμων και των οργανισμών αναδιανομής, την επέκταση των απαιτήσεων υποβολής εκθέσεων για τα απόβλητα τροφίμων και τη δημιουργία ταμείου επιχορήγησης για πρωτοβουλίες πρόληψης και μείωσης των αποβλήτων τροφίμων.

Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με το πώς η Ελλάδα συγκρίνεται με τις υπόλοιπες χώρες που αξιολογήθηκαν στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Ατλαντα Πολιτικής για τη Δωρεά Τροφίμων, ανατρέξτε στην ιστοσελίδα www.atlas.foodbanking.org. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το νομικό πλαίσιο για τη δωρεά τροφίμων και συστάσεις πολιτικής για την ενίσχυση του νομικού πλαισίου της Ελλάδας, ανατρέξτε στον Οδηγό για την Ελλάδα.

ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ: ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΝΟΜΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗ ΔΩΡΕΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

Επισήμανση Ημερομηνίας

Οι ετικέτες ημερομηνίας που τοποθετούνται στα τρόφιμα αποτελούν σημαντικό παράγοντα σπατάλης τροφίμων και εμπόδιο στη δωρεά τροφίμων. Οι περισσότεροι δωρητές τροφίμων είναι προσεκτικοί όσον αφορά τη δωρεά τροφίμων που μπορεί να μην είναι πλέον ασφαλή, αλλά δεν είναι πάντα σαφές αν η ετικέτα ημερομηνίας που συνοδεύεται από λέξεις όπως «πωλείται μέχρι», «λήγει στις» ή «ανάλογα κατά προτίμηση έως» σχετίζεται με την ασφάλεια των τροφίμων. Στην πραγματικότητα, οι ετικέτες ημερομηνίας προορίζονται γενικά να αντικατοπτρίζουν τη φρεσκάδα ή την ποιότητα και όχι την ασφάλεια για τη συντηρητικότητα και την ποιότητα των τροφίμων.

Φορολογικά Κίνητρα και Εμπόδια

Τα έξοδα μεταφοράς και αποθήκευσης αναφέρονται συχνά ως τα κύρια έξοδα που πρέπει να ξεπεράσουν οι παραγωγοί, οι λιανοπωλητές και τα εστιατόρια για να δωρίσουν τρόφιμα. Τα φορολογικά κίνητρα, συμπεριλαμβανομένων των εκπτώσεων και των πιστώσεων, μπορούν να συμβάλουν στην αντιστάθμιση αυτών των οικονομικών εισροών και να κάνουν τη δωρεά μια πιο ελκυστική και προσιτή επιλογή. Ωστόσο, η εφαρμογή ορισμένων φόρων στα τρόφιμα που δωρίζονται, όπως ο φόρος προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ), μπορεί επίσης να δημιουργήσει εμπόδια στη δωρεά.

Ασφάλεια Τροφίμων για Δωρεές

Ένα βασικό εμπόδιο για τη δωρεά τροφίμων μπορεί να είναι η έλλειψη γνώσεων ή άμεσα διαθέσιμης καθοδήγησης σχετικά με τις διαδικασίες ασφαλείας για τα τρόφιμα που δωρίζονται. Όλα τα τρόφιμα που δωρίζονται θα πρέπει να είναι ασφαλή για κατανάλωση και να συμμορφώνονται με τους ισχύοντες νόμους και κανονισμούς για την ασφάλεια των τροφίμων. Οι δυνητικοί δωρητές, ωστόσο, συχνά δεν γνωρίζουν ποιοι κανονισμοί για την ασφάλεια των τροφίμων ισχύουν για τα δωρηθέντα τρόφιμα και ποια είναι τα απαραίτητα βήματα για τη συμμόρφωσή τους.

Απαιτήσεις Δωρεάς ή Κυρώσεις για Απόβλητα Τροφίμων

Ορισμένες χώρες εφαρμόζουν απαιτήσεις δωρεάς τροφίμων ή επιβάλλουν χρηματικές ποινές για τα τρόφιμα που καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής (συνήθως γνωστές ως απαγορεύσεις οργανικών αποβλήτων ή φόροι αποβλήτων), προκειμένου να επηρεάσουν τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων και να προωθήσουν πιο βιώσιμα συστήματα τροφίμων.

Εκπομπές, Περιβαλλοντικές Αναφορές και Αναφορές Αποβλήτων Τροφίμων

Οι παρεμβάσεις υποβολής εκθέσεων μπορούν να δώσουν κίνητρα στους φορείς να στοχεύουν και να μετρούν τις ροές αποβλήτων τους, βοηθώντας τους να εντοπίσουν τους τομείς στους οποίους μπορούν να μειώσουν την απώλεια και τα απόβλητα τροφίμων μέσω της δωρεάς τροφίμων. Υπάρχουν τρεις κύριες δομές υποβολής εκθέσεων που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν για τη μέτρηση και την αντιμετώπιση της απώλειας και της σπατάλης τροφίμων: υποβολή περιβαλλοντικών εκθέσεων, υποβολή κοινωνικών εκθέσεων και υποβολή εκθέσεων διακυβέρνησης (ESG), υποβολή εκθέσεων για τις εκπομπές στο Πεδίο Εφαρμογής 3 και υποβολή εκθέσεων για την απώλεια και τη σπατάλη τροφίμων. Τα υποχρεωτικά ή εθελοντικά συστήματα υποβολής εκθέσεων επιτρέπουν στους φορείς των συστημάτων τροφίμων να κατανοούν καλύτερα τις αιτίες της απώλειας και της σπατάλης τροφίμων, να εντοπίζουν ευκαιρίες για τη μείωση της σπατάλης και την αύξηση της ποσότητας των τροφίμων που αναδιανέμονται, και να θέτουν στόχους για τη μείωση της απώλειας και της σπατάλης τροφίμων.

Προστασία από την Ευθύνη για Δωρεές Τροφίμων

Ένα σημαντικό εμπόδιο για τη δωρεά τροφίμων είναι ο φόβος των δωρητών ότι θα θεωρηθούν υπεύθυνοι εάν κάποιος αρρωστήσει μετά την κατανάλωση των τροφίμων που δώρισαν. Ορισμένες χώρες έχουν υιοθετήσει μέτρα προστασίας της ευθύνης για να μετριάσουν αυτή την ανησυχία. Ωστόσο, πολλοί δωρητές τροφίμων και οργανισμοί ανάκτησης τροφίμων δεν είναι βέβαιοι για το αν απαιτούνται ενέργειες για τη διατήρηση της προστασίας και ποια όρια, εάν υπάρχουν, ισχύουν.

Κυβερνητικές Επιχορηγήσεις και Κίνητρα

Οι επιχορηγήσεις και τα προγράμματα κινήτρων που χρηματοδοτούνται σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο προσφέρουν έναν άλλο σημαντικό πόρο για πρωτοβουλίες δωρεάς τροφίμων. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε χώρες όπου οι δωρητές θεωρούν ότι τα φορολογικά κίνητρα δεν επαρκούν για να αντισταθμίσουν το κόστος της δωρεάς ή όπου η έλλειψη υποδομών περιορίζει τις προσπάθειες ανάκτησης τροφίμων.